

Het Zwaard van Cortigel

Leo Knoops en Wim Knoops

Het Zwaard van Cortigel

spookverhaal

Leo Knoops en Wim Knoops

*“Yes; no; – I have been sleeping –
and now – now – I am dead.”*

Edgar Allan Poe, *The Facts in the Case of M. Valdemar.*

Capelle a/d IJssel & Rotterdam, oktober – december 2001

- *Goedenmiddag.*
- *Dag meneer.*
- *Loop ik zo goed naar het Oóst-plein?*
- *Ja. U komt van buiten Rotterdam?*
- *Inderdaad. Hoe weet u dat?*
- *De juiste naam is: Oost-**PLEIN**,
met de klemtoon op **PLEIN**.*
- *Dank u. Goedenmiddag.*
- *Tot ziens.*

Illustratie voorkaft:

De Grote of Sint Laurenskerk te Rotterdam. Aanvang van de kerkbouw in 1412, van de toren in 1449. Grotendeels verwoest op 14 mei 1940; volledige herbouw en restauratie vanaf 1945. De foto-opname dateert van voor de Tweede Wereldoorlog. Tot 15 november 1572 was de kerk Rooms Katholiek, daarna Nederlands Hervormd.

Inhoud

	Woord vooraf
Hoofdstuk 1.	Oostplein
Hoofdstuk 2.	Goud en staal
Hoofdstuk 3.	De €uro komt!
Hoofdstuk 4.	Gelijke munt
Hoofdstuk 5.	The eagle has landed
Hoofdstuk 6.	Waterloostraat
Hoofdstuk 7.	Onthullingen
Hoofdstuk 8.	Erasmusbrug

Copyright © tekst:

Leo Knoops en Wim Knoops, Capelle a/d IJssel & Rotterdam, 2001

Copyright © Knoops-logo (handboeien):

Gerard Neerscholten, voormalig illustrator bij de RVS, Rotterdam, 1990

Copyright © Rotterdam-illustraties:

Wim Knoops, privé-collectie, Rotterdam, 2001

Adviseur numismatiek:

Drs. J.A.M. de Klerk, Rotterdam, 2001

Technische realisatie ®:

John Hellewegen, alleskunner op computergebied, Rhoon, 2001

Geen omrekenproblemen met de euro

De Drie Neefjes:

”Oom Donald, heeft u nog oude munten?”

Donald Duck:

“Ik heb helemaal geen munten!”

Donald Duck, een vrolijk weekblad;

nr. 8 van 21 februari 1953.

Tekst en tekeningen van Carl Barks.

Ter herinnering aan Frans Bruijning.

**“God gaff, God nam:
De boose vlam
Heeft mij verteert.
Als ’t God begeert
Soo krijg ik weer
Veel meerder eer.”**

**Oud Rotterdams rijmpje, in:
J. Bakker, *De Grootte of Sint Laurenskerk te Rotterdam* (1942).**

Woord vooraf

De eerste Nederlandse goudgulden werd in 1388 door hertog Albrecht te Dordrecht geslagen. De eerste zilveren gulden dateert van 1542. In 1936 werd de gouden standaard verlaten, en in 1967 werd de laatste zilveren gulden geslagen.

Dit kerstverhaal speelt zich voor het grootste deel af in het jaar 2001, derhalve nog juist in het tijdvak dat de gulden als wettig betaalmiddel geldt. Dat was trouwens ook in het jaar 1572 het geval. De gebeurtenissen in dat jaar spelen in dit verhaal een belangrijke rol. We hadden toen met de gulden in wezen de *gelijke munt* als in het jaar 2001.

De Europese eenwording is een goede zaak en de euro is daar een product van. Maar de beide schrijvers van het kerstverhaal kennen hun historische plicht en willen daarom hier onder de aandacht brengen dat door de komst van de euro een periode van maar liefst 613 jaar in onze vaderlandse geschiedenis definitief zal worden afgesloten. Het is maar dat u het weet, al valt er in dit stadium weinig meer aan te veranderen.

Die vaderlandse geschiedenis speelt in dit verhaal een prominente rol, of, om meer precies te zijn, het begin van de Tachtigjarige Oorlog in de jaren 1568 tot 1572. Het was deze roemrijke periode waarover de negentiende-eeuwse Rotterdamse dichter H. Tollens schreef:

*Nog hield het schriklijk pleit van dwang en vrijheid aan;
Nog droeg der vaadren erf de Spaansche legervaan
En dronk om strijd het bloed van landzaat en van vreemden;
De kneuzende oorlogsvracht beploegde Vlaandrens beemden,
En Neerlands weeke grond hijgde onder ’t wigt van wee.*

Ook het ‘*vaadren erf*’ van de stad Rotterdam ontkwam in 1572 niet aan het oorlogsgeweld, en ‘*hijgde onder ’t wigt van wee*’, zoals wij de lezer aanstonds zullen verhalen, want over deze periode gaat dit jaar onze vertelling. We hebben gepoogd een klein deel van het Rotterdamse verleden aan de vergetelheid te ontrukken.

Op de achtergrond speelt de Grote of Sint Laurenskerk een bescheiden rol. Op 14 mei 1940 gebombardeerd en daarna ‘*door de boose vlam [...] verteert*’, maar met taaie vastberadenheid door de inwoners weer opgebouwd vanaf 1945, domineert de kerk met zijn imposante toren, ondanks de vele moderne hoogbouw van de laatste jaren, gelukkig nog steeds het silhouet van de Rotterdamse binnenstad.

Wij wensen een ieder tijdens de Kerstdagen veel leesgenoegen toe met deze novelle.

Oh ja, tot slot nog even dit: van harte feliciteren wij onze hoofdpersoon inspecteur D.J. Bruins van de Rotterdamse politie. Hij viert met dit verhaal zijn twintigjarig dienstverband.¹ De feestelijkheden blijven op uitdrukkelijk verzoek van de inspecteur beperkt tot het nuttigen van enige glazen bier in stamcafé Melief Bender aan de Oude Binnenweg, in gezelschap van

Leo Knoops & Wim Knoops

¹ Zie: *Moord in de Kluis. Novelle* (1982). Het is op blz. 9 dat inspecteur D.J. Bruins voor de eerste keer in de annalen van de Nederlandse Misdaadliteratuur zijn opwachting maakt.

“Qua patet orbis.”
(Zo wijd de wereld strekt.)

Wapenspreuk van het Korps Mariniers.

Hoofdstuk 1. Oostplein

Het Oostplein in Rotterdam, gelegen op het punt waar de wijk Kralingen grenst aan het centrum van de stad, heeft op het gebied van stadsschoon weinig te bieden. Het is voornamelijk een verkeersknooppunt, maar de nabijgelegen Oostzeedijk heeft nog vrijwel geheel zijn vooroorlogse karakter behouden.

In de meidagen van 1940 lag het Oostplein precies op de grens van het gebied waar de grootste verwoestingen werden aangericht. Vandaar dat heden ten dage alle bebouwing ten westen van het plein naoorlogs is.

Ter herinnering aan de Marinierskazerne die er heeft gestaan en de militaire prestaties van de mariniers in de voor Rotterdam zo noodlottige oorlogsdagen staat midden op het Oostplein een indrukwekkend monument: De Marinier, voorgesteld door een krijgshaftige, vastberaden soldatenfiguur.

Op de avond van de vierde mei, de jaarlijkse dodenherdenking, vindt hier gewoonlijk een sobere plechtigheid plaats: een militaire kapel speelt gedragen muziek, om acht uur worden twee minuten stilte in acht genomen, waarna er kransen bij het monument worden gelegd. Onder de toeschouwers noteerden wij de laatste keer een bekende figuur. Een forse gestalte in een tijdloos donker pak, grijzend achterover gekamd haar, en van middelbare leeftijd. Zijn naam was D.J. Bruins, en als inspecteur van politie genoot hij een zekere vermaardheid, voornamelijk door zijn optreden tijdens de naargeestige gebeurtenissen in het najaar van 1995, in de pers en elders beschreven als de “Herfstmoorden”.² Na deze wedervaardigheden, die een verbinding hadden met de Tweede Wereldoorlog, was het Bruins’ gewoonte geworden ieder jaar de Dodenherdenking bij te wonen.

Nadat de laatste kransen waren gelegd en de militaire kapel was ingerukt stak de inspecteur een sigaar op en wilde zich verwijderen. Zijn bedoeling was het om zich via het Haringvliet naar de Oude Haven te begeven, waar hij in een bekende tapperij had afgesproken met een oude vriend, de historicus dr. L. Bulgersteyn.

Hij stond op het punt het plein te verlaten toen zijn aandacht werd getrokken door een stevig gebouwde kerel met een ordeloze zwarte baard, een stuurs voorkomen en gekleed in ondefinieerbare lompen.

Bruins kende de meeste daklozen, bedelaars en junks die de laatste jaren in toenemende mate de binnenstad bevolkten van naam of gezicht, maar deze man kwam hem niet bekend voor. Voor een junk was zijn voorkomen te robuust. Een zwerver? Maar toen schoot hem te binnen dat in de rapporten over de leefbaarheid in de binnenstad die hij af en toe onder ogen kreeg een paar keer sprake was geweest van een dakloze, althans iemand wiens identiteit niet bekend was, die regelmatig door zenuwachtige oude dames aan de politie was gemeld, en stevast op of rond het Oostplein. De bijbehorende omschrijving, zo bedacht Bruins, sloeg zeer waarschijnlijk op deze man. Nou ja, meende hij schouderophalend, zo lang de kerel niemand hinderde was er geen aanleiding hem te laten oppakken. Anders kon je wel aan de gang blijven.

² Zie: *De Herfstmoorden. Rotterdamse thriller* (1995).

Hij stak de Oostmolenwerf over naar het Havenziekenhuis met de bedoeling langs het water van het Haringvliet zijn weg te vervolgen toen hij merkte dat in de langzaam invallende duisternis iemand hem op de voet volgde.

Hij hield zijn pas in en draaide zich om, om tot zijn verbazing te merken dat het niemand anders dan de bebaarde zwerver was. De man was eveneens blijven staan en staarde Bruins op eigenaardige wijze aan.

De inspecteur schrok even, en moest de aanvechting onderdrukken zijn dienstpistool voor de dag te halen, maar de ander leek geen kwaad in de zin te hebben.

Enkele seconden verstreken, en tenslotte nam Bruins zijn sigaar uit zijn mond.

“Goedenavond. Kan ik u ergens mee helpen?”

Tot zijn verbazing maakte de vreemde een lichte buiging.

“Gegroet. Gij zijt schepen van deze stad, alwel?”

De wenkbrauwen van de inspecteur gingen omhoog. Klaarblijkelijk kwam de man uit Vlaanderen of zo. Voordat hij antwoord kon geven vervolgde de ander:

“Ik zag U Edele bij het oorlogsmonument. Dat is goed. Het krijgsbedrijf is een boos bedrijf. Het heeft leed en gruwel over onze goede stad gebracht. Bloed en dood. En het heeft mij te gronde gericht!”

Nu was de nieuwsgierigheid van Bruins gewekt. Als de vreemdeling door de oorlog persoonlijk was getroffen moest hij toch minstens een jaar of zeventig zijn. Maar daar zag hij beslist niet naar uit. Veel ouder dan een jaar of veertig leek hij niet te zijn.

“Ja ja,” zei Bruins neutraal. “Rotterdam is er onherstelbaar door getroffen. Het is er een volkomen andere stad door geworden.”

“Van dezelfde mening, Sinjeur. Hier kwamen ze binnen, de bloedgierige honden!” Hij wees achter zich, richting Oostplein, en balde zijn grote behaarde vuisten. “Ik heb ze tegen willen houden, maar het mocht niet baten, edele heer! Ze hebben hier gemoord en geplunderd. Vele burgers hebben het leven gelaten, op jammerlijke wijze!”

“Zeker,” beaamde Bruins, “maar ja, het is onderhand lang geleden, en ik kan me niet voorstellen dat u dat nog hebt meegemaakt.”

“Lang geleden...” herhaalde de ander. “Hoe waar is dat, Sinjeur. Maar het mag nooit vergeten worden! Waar is het gedenkteken? Wanneer worden de rampzalige burgers herdacht?”

En voordat de verblufte inspecteur kon opmerken dat Rotterdam vol monumenten stond die aan de oorlog en aan het grote bombardement herinnerden had de donkere vreemdeling zich omgewend. Hij verdween in de duisternis, en wel zo abrupt dat het er op leek dat hij door de aarde was verzwolgen.

* * *

Enkele minuten later bereikte Bruins de Oude Haven, waar hij in een café vlakbij Plan C de befaamde Rotterdamse stadshistoricus Laurens Erasmus Bulgersteyn zou ontmoeten.

Bulgersteyn zat er al. Bruins ontdekte zijn droefgeestige verschijning achter in de zaak aan een klein tafeltje, waar hij zich met een glas pils en het avondblad had gevestigd.

Toen hij Bruins in de gaten kreeg legde hij zijn krant terzijde en stak groetend zijn hand op.

“Ben je daar eindelijk? Ik heb er al twee op onderhand. Ga zitten. En waarom kijk je zo wezenloos?”

“Tja... Ik had daarnet, op weg hierheen, een nogal rare ontmoeting,” zei Bruins. “Een of andere gekke kerel, een Belg naar zijn taalgebruik te oordelen, sprak me aan over de oorlog. Hij beweerde dat er te weinig aan herdenkingen werd gedaan. Nou, dat valt nogal mee, zou ik zeggen.”

“Zozo,” zei Bulgersteyn. “Waarom vond-ie dat dan? Was het een oud-verzetsstrijder of zo?”

“Nee... daar was hij veel te jong voor. Ik schatte hem op een jaar of veertig, of hooguit vijfenveertig. In elk geval een stuk jonger dan ik. Maar hij beweerde niettemin dat hij de Duitsers tegen had willen houden, maar dat ze toch bij het Oostplein de stad in kwamen. Wat zou hij nou eigenlijk bedoeld hebben? Bij het Oostplein? Daar lag vroeger een spoorwegstation. Het Maasstation. Misschien dacht hij... ach, onzin!”

“Nou ja, waarschijnlijk een of andere gestoorde,” meende de stadshistoricus. “De Duitsers zijn trouwens helemaal niet via het Oostplein de stad ingekomen. Dat kon niet eens: alles lag daar in puin. En het Oostplein is ook niet bepaald de grens van de stad. Vroeger wel natuurlijk. Honderden jaren geleden stond daar de Oostpoort. Toen kwam je daar dus inderdaad Rotterdam binnen. Wacht effe...” Hij zweeg enige tijd en krabde zich toen nadenkend op de kruin.

“Je zei toch dat die kerel de Duitsers had willen tegenhouden? Zei hij dat precies zo?”

“Jazeker,” zei Bruins. “Hoewel... Nou nee, hij heeft het woord ‘Duitsers’ niet gebruikt. Hij had het alleen over bloedgierige honden. De vijand dus, mag ik aannemen.”

“Juist. Maar hij bedoelde misschien andere vijanden,” mompelde Bulgersteyn.

“Nou niet meteen gaan lachen, maar weet je welke vijanden inderdaad via de Oostpoort, dus waar nu het Oostplein is, onze stad zijn binnengedrongen? De Spanjaarden! Tijdens het begin van de Tachtigjarige Oorlog!”³

Bruins, die juist een teug van zijn pils wilde nemen, zette zijn glas weer op het viltje. Hij staaarde de ander verbouwereerd aan.

“Krijg nou ’t noná! Weet u wel dat ik nù pas snap waar dat taaltje van die kerel me aan deed denken? Aan een historische roman. Van Oltmans of Van Lennep of zo. Hij gebruikte woorden als ‘sinjeur’ en ‘edele heer’ en dat soort uitdrukkingen. Wellicht iemand met een geschiedenis-tic!”

“Ja. Dus hij had het idee dat hij in z’n eentje de Spanjolen had weerstaan,” zei Bulgersteyn peinzend. “Kun je je nog van de Lagere School die mooie schoolplaten herinneren, zoals *De aanhouding bij Goeyanverwellesluis* of *De Overwintering op Nova Zembla*? Ik zit te denken aan een plaat over de Tachtigjarige Oorlog, waarop je de aanslag van de Spaanse troepen op Rotterdam ziet... Rotterdam had erin toegestemd die troepen door te laten, op voorwaarde dat dat in kleine groepjes zou zijn. Maar toen de poort open ging drong het hele zootje naar binnen. Eén Rotterdammer ging woedend protesteren bij de Spaanse commandant, de graaf van Bossu. Ze raakten handgemeen, en Bossu reeg die Rotterdammer aan zijn zwaard. Het was de plaatselijke smid, bekend als Zwart Jan. In het Oude Noorden is een winkelstraat naar hem genoemd. De Zwart Jan Straat. Daarna liep de zaak volledig uit de hand, en de Spanjolen richtten een bloedbad onder de burgerij aan.”

Bruins tuurde zwijgend uit het raam, over het water van de Oude Haven en de Nieuwe Maas.

“Bloedgierige honden...” mompelde hij voor zich heen. Zou de robuuste, bebaarde vreemdeling zich met de historische Rotterdamse smid uit 1572 hebben vereenzelvigd? Wie zou het trouwens zijn? Een gewone zwerver? En waarom werd hij altijd in de buurt van het Oostplein gesignaleerd, en nooit ergens anders?

Bulgersteyn schraapte zijn keel. “Als ik jou was zou ik proberen die kerel nog eens aan de tand te voelen. Er zijn twee mogelijkheden: òf hij heeft teveel geschiedenisboeken gelezen, òf...” Hij ledigde zijn glas en zette het met een klap neer.

“Ja?” vroeg Bruins. “Wat is de andere mogelijkheid?”

Bulgersteyn begon roestig te lachen. “Of je hebt Zwart Jan zèlf gesproken!”

Hij wenkte de barbediende. “Zal ik je eens wat vertellen? Toen ik klein was stond er in een of ander wijkblaadje eens een stukje dat me altijd is bijgebleven. Het ging over bewoners van het Oostplein en omgeving, die soms, bij nacht en ontij, op straat een geheimzinnige vreemdeling

³ Van 1568 tot 1648, slechts onderbroken door het Twaalfjarige Bestand (1609-1621), dat men zonder dralen te baat nam om elkaar binnenlands in de haren te vliegen. Zo is er altijd wat, en krijgt de mens nooit rust.

tegenkwamen, die verhalen over de inval van de Spanjolen in Rotterdam ophing, en dat dat nooit vergeten mocht worden. Dat was dus ver vóór de oorlog. Nu ik jouw verhaal heb gehoord komt dat weer boven. Het lijkt er wel veel op hè? Ik heb nog wel eens nagezocht of er meer meldingen van iets soortgelijks bewaard zijn gebleven. Ik ben inderdaad één geval tegengekomen uit de negentiende eeuw. Maar je weet natuurlijk niet of het zich vaker heeft voorgedaan, zonder dat iemand dat ooit schriftelijk heeft vastgelegd. Kijk, daar komt ons bier.”

Beide mannen hieven hun glas.

“En tja...” hernam Bulgersteyn. “Het is een feit dat er maar weinig in Rotterdam aan die Spaanse moordpartij herinnert. Afgezien van de Zwart Jan Straat. Misschien wordt het onderhand wel tijd voor een of ander gedenkteken. Ik zal het eens aankaarten bij de gemeente.” Hij ledigde zijn glas. “Misschien houden die verschijningen dan op.”

Bruins had kippevel gekregen. “Dus volgens u was het een geestverschijning?”

“Voorlopig houd ik het daarop,” zei de grijze historicus. “We hebben in het verleden wel gekkere dingen meegemaakt, nietwaar? Denk maar aan die affaire in Bleskensgraaf.⁴ Er zijn meer dingen tussen hemel en aarde... Kom, kop op. Jouw beurt voor een rondje.”

⁴ Zie: *De Heks van Bleskensgraaf. Spookverhaal* (1993).

“O,’ zei heer Ollie. ‘Zo. Nu, maar ik wil mijn geld terug hebben, als u dat maar weet! Niet meer, maar ook niet minder. Het speelt geen rol, maar ik ben er toch aan gehecht.’”

Marten Toonder, *De Bovenbazen* (1963).

Hoofdstuk 2. Goud en staal

In de maanden die volgden werd de verschijning van “Zwart Jan”, of wie of wat het dan ook geweest was, niet meer waargenomen.

Het werd herfst, en op een zonnige oktoberdag rinkelde in het politiebureau Hoflaan in Kralingen de telefoon. De dienstdoende inspecteur nam op en hoorde tot zijn verrassing een bekende stem.

“Ha, Bruins! Met Bulgersteyn. Moet je horen, kan je effe naar me toe komen? Naar mijn kantoor bedoel ik, in het stadhuis. Ik heb zo meteen een bespreking met de burgemeester, maar het lijkt me handig als jij er ook bij bent!”

“Wat!?! Met de burgemeester?” stamelde Bruins. “Waarom moet ik daar bij wezen, in vredesnaam?”

“Het gaat om een historische zaak,” legde Bulgersteyn uit. “Straks krijgen we hier bezoek van een of andere hoge Piet uit Brussel, een Belg van Spaanse afkomst. Hij komt hier in verband met de invoering van de euro, maar ook om persoonlijke redenen. Zijn verre voorvaders speelden een rol in de Tachtigjarige Oorlog, en toen moest ik ineens denken aan dat verhaal van jou, over Zwart Jan, weet je nog? Die ontmoeting die je in mei met die geheimzinnige zwerver hebt gehad. Ik kreeg op de een of andere manier het gevoel dat dat er iets mee te maken heeft. Misschien ook niet, maar in elk geval kan het geen kwaad als je even langskomt. Okee? Tot straks dan, een uur of drie in mijn kantoor.”

“Ja, nou vooruit dan maar. Tot straks,” zei Bruins en verbrak de verbinding. Hij schudde verbaasd het hoofd. Wat kon er met betrekking tot de geschiedenis van de stad zo belangrijk zijn dat de burgemeester en een of andere Europese functionaris erbij betrokken waren? Hij moest bekennen dat zijn nieuwsgierigheid was gewekt. Hij trok zijn jas aan, drukte zijn hoed op zijn schedel en verliet het politiebureau.

* * *

Het kantoor van Bulgersteyn, de beroemde Rotterdamse stadshistoricus, bevond zich op de bovenverdieping van het stadhuis aan de Coolsingel. Toen Bruins er even na drie uur die middag binnentrad trof hij er naast Bulgersteyn zelf nog drie heren aan. Een bekende en twee onbekende.

De burgemeester had hij ooit al eens eerder, op een receptie, gesproken, en overigens was de man natuurlijk vaak in de media te zien en te horen. Iedere keer als Bruins hem op het TV-scherm zag moest hij denken aan burgemeester Dickerdack van Rommeldam.

Van de beide andere heren had de één het typische uiterlijk van een snelle zakenyup: krulhaar, brilletje, manchetknopen voorzien van het een of andere embleem, stropdas en paarse bretels, en op bekakte toon pratend in zijn mobiele telefoontje.

De andere heer was tamelijk klein van stuk, had donker achterover gekamd haar en een puntbaardje. Zijn hele voorkomen straalde iets sombers uit.

Opstelten was inmiddels opgerezen en drukte de inspecteur de hand. “Ha, meneer Bruins. Fijn dat u kon komen. Fantàstisch! Mag ik u voorstellen aan meneer Cortigel van de Europese Commissie?”

De donkere man boog. “Aangenaam, heer inspecteur. Mijn kaartje, zie hier.” Hij overhandigde een fraai uitgevoerd visitekaartje, met de imponerende vermelding: Dr. Rodrigo Martinez de Cortigel, burggraaf van Hennin.

Dat liet Bruins niet op zich zitten. Hij overhandigde zijn eigen niet minder indrukwekkende kaartje, dat hij speciaal voor gelegenheden als deze had laten vervaardigen: Dirk Johannes Bruins, baron van Kralingen tot Trompenburg, heer van Haastrecht en Hekendorp, inspecteur van de Rotterdamse politie.⁵

“En dit,” vervolgde de burgemeester, wuivend in de richting van de andere man in het gezelschap, die juist zijn mobieltje wegstak, “is drs. Bart Caaymans van Metropool Verzekeringen. Hij is hier namens het Bedrijfsleven.”

Caaymans kwam overeind en drukte de inspecteur met een eenvoudig “Hoi” de hand. Bruins had “Aangenaam” willen zeggen, maar dat wilde er plotseling niet meer uitkomen. In plaats daarvan beperkte hij zich maar tot een “Ook hoi!”

Bulgersteyn snoot uitgebreid zijn neus, waarna het gezelschap ging zitten.

De burgemeester schraapte zijn keel.

“Welkom, heren. Zoals u weet staan we aan de vooravond van een financiële omwenteling. De euro komt er aan, en de invoering maakt intensieve samenwerking op Europees niveau tussen nationale en supra-nationale overheden en het internationale bedrijfsleven noodzakelijk. Van Finland tot Spanje wordt straks in dezelfde valuta betaald, of we het nu leuk vinden of niet. Namens Europa is meneer Cortigel hier. Vanmorgen zat hij nog in Den Haag bij Kok en Zalm, en nu hier in Rotterdam, het economische zwaartepunt van ons land. Hier wordt het geld tenslotte verdiend!”

“Dat is zeker en vast,” beaamde de hooggeplaatste Belg. “Ik zie het als mijn taak op ieder gewenst niveau assistentie en voorlichting te geven. In het kader daarvan past een serie lezingen in de hele Benelux. Zodoende zal ik in december wederom hier in Rotterdam zijn om namens Brussel het woord te voeren voor uw notabelen en industriële personaliteiten.” Opstelden knikte. “Dank u. Ik heb bij deze bespreking ook de heren Bruins namens de politie en Bulgersteyn, onze stadshistoricus, uitgenodigd. Want u hebt ook nog redenen van meer persoonlijke aard om deze stad te bezoeken, nietwaar?”

“Maar zeker. Ik zie hier de mogelijkheid om twee historische gebeurtenissen te combineren. Eén uit het roemrijke verleden, en ik aarzel niet om de euro-invoering ook als historisch te zien. Het zal voor de hele bevolking een ingrijpende ervaring zijn, en we moeten er niet aan denken dat er iets fout zal gaan.”

“Nee, dat is *killling*,” beaamde Caaymans. “Stel je voor dat je te laat ontdekt dat je niet je hele range aan aandachtspunten hebt gecoverd! Of niet alle essential targets operational hebt gemaakt!”

Hij wendde zich tot Bruins. “Als jouw vrouw straks op 2 januari de boodschappen gaat doen moet ze weten waar ze aan toe is met die eurootjes.”

Bruins wist zich met bovenmenselijke inspanning te beheersen. Wat hem betrof deed het “jouw vrouw” de deur dicht. Hij excuseerde zich en trok zich terug op het toilet, om daar zijn gezicht met koud water te behandelen.

Toen hij terugkwam bleek tot zijn onnoemelijke opluchting Caaymans op het punt te staan alweer te vertrekken. Druk in zijn mobiele telefoon leuterend beende hij het vertrek uit.

“Is Hans er niet? Oh... Hi Hans! Bart hier. Ik kom net bij Ivo vandaan... Ja, interessant... Zeg, die meeting van morgenochtend... Ja, die met Ewald... Oh, perfect zeg...”

Zijn stem en voetstappen stierven weg, en er werden enige zuchten van opluchting geslaakt.

“Krijg de Schiebroekse broekhoest, mompelde Bulgersteyn. “Wat kwam die halve zool nou eigenlijk doen? Nou ja, hij is pleite, gelukkig. Wordt ’t toch nog gezellig.”

⁵ Raadpleeg ons verslag van vorig jaar: *Verraad aan de Vlist. Koningsdrama* (2000).

“Dat geeft mij de gelegenheid,” sprak de burgemeester opgewekt, “om over te gaan op iets heel anders. Meneer Bruins! Ik ben door meneer Bulgersteyn ingelicht over uw ontmoeting met een duistere vreemdeling. Over de aard van die ontmoeting kunnen we niets zeggen, maar meneer Bulgersteyn heeft naar aanleiding daarvan onder mijn aandacht gebracht dat onze stad geen enkel gedenkteken heeft dat aan de dramatische Spaanse overval van 1572 herinnert, terwijl er toch vele slachtoffers gevallen zijn. Daaronder natuurlijk de befaamde Zwart Jan, de smid, die door de Spaanse commandant, Bossu, eigenhandig is gedood! Wat wil nu het toeval? U weet al dat meneer Cortigel hier van Spaanse afkomst is. Welnu, hij stamt uit een roemrijk Spaans geslacht dat eeuwenlang in het bezit is geweest van een bijzonder voorwerp. Kunt u daar iets over vertellen, meneer Cortigel?”

“Het is dit.” Cortigel had een langwerpige pakket tevoorschijn gehaald. “Wat ik hier heb is een originele zestiende eeuwse degen, vervaardigd door een beroemde edelsmid uit Toledo, van hoogwaardige kwaliteit Spaans staal.”

Hij hief het pakket op. “Mijne heren! Hier heb ik het zwaard van niemand minder dan van de graaf van Bossu, en het lijdt niet de minste twijfel of het is dit wapen geweest waarmee hij uw stadgenoot, genaamd Zwart Jan, in 1572 heeft gedood!”

Terwijl Bruins en Bulgersteyn ademloos toekeken verwijderde de Belgisch-Spaanse edelman de verpakking en de Spaanse kling kwam tevoorschijn. Wat het meeste opviel was het kunstig bewerkte, rijk versierde handvat. Het lemmet was glad, en blonk als een spiegel.

Bulgersteyn schoof zijn bril op zijn voorhoofd, nam het wapen voorzichtig op en bestudeerde het aandachtig. “Dus hiermee is Zwart Jan om zeep geholpen? Niet te geloven. Hoewel, ik geloof ’t eigenlijk heus wel. Dit ding is zonder twijfel echt. Zozo. Dat hebt u dus al lang in uw bezit? Uw familie, bedoel ik.”

Cortigel knikte. “Mijn familie, inderdaad. Er zijn allerlei verhalen aan verbonden. Eén ervan is dat ooit iemand van ons geslacht door het zwaard gedood zal worden. Onzin natuurlijk, maar om te voorkomen dat die sage ooit werkelijkheid zal worden ben ik hier. Burgemeester! Ik wilde dit zwaard om historische redenen aan deze stad cadeau doen. Goedbeschouwd hoort het hier thuis, en de toenadering tussen onze landen als gevolg van de invoering van de euro is een mooie aanleiding. Moge dit zwaard, eens gebruikt in een Spaans-Nederlands conflict, nú symbool van onze eenheid op financieel gebied worden!”

“Maar dat is fantastisch. Werkelijk een historisch gebaar,” sprak Opstelten opgetogen. “Dank u zeer. Ik zal zorgen dat er een tentoonstelling komt, die nog mooi in het kader van *Rotterdam Culturele Hoofdstad van Europa* kan worden ingepast. Daar zal uw zwaard een ereplaats innemen. Iedere Rotterdammer zal het in het Schielandhuis kunnen bewonderen.”

Terwijl hij sprak werd Bruins door diverse gedachten bestormd. Dit was niet te geloven. Eerst zijn ontmoeting met die macabere verschijning, die bijna zeker Zwart Jan zelf was geweest, de man die in april 1572 door Bossu was gedood, en nu deze confrontatie met het wapen waarmee dat was gedaan...

Een denkbeeld doemde in hem op. Kon het zijn dat...

Hij kuchte. “Hm... meneer Cortigel, even ’n vraagje... Hoe is uw familie in het bezit van dat zwaard gekomen, als ik vragen mag?”

“Awel, had ik dat nog niet gezegd?” zei Cortigel. “Nu, dat is eenvoudig inspecteur. De graaf van Bossu heette eigenlijk Maximiliaan de Hennin.”

“Dus u bedoelt...” zei Bruins verbijsterd.

Cortigel knikte. “Hij is mijn verre voorouder. Ik stam in rechte lijn van hem af!”

“Et in Arcadia ego.”

Evelyn Waugh, *Brideshead revisited* (1945).

Hoofdstuk 3. De €uro komt!

Voor de derde keer die avond vouwde inspecteur D.J. Bruins van de Rotterdamse politie de op 17 december 2001 gedateerde mededeling van de salarisadministratie open om te lezen hoe zijn jaarinkomen over 2002 in euro's zou luiden.

Het was natuurlijk maar verbeelding, bedacht hij, maar in euro's leek het nog minder dan het in guldens al was geweest.

“Per 1 januari 2002 verdwijnt de Nederlandse gulden,” zo begon de blauw-geel uitgevoerde brochure, die, naar Bruins al tot zijn ergernis had geconstateerd, wemelde van de taalfouten.

Het lag blijkbaar in de bedoeling om tegelijk met de afschaffing van de Nederlandse gulden ook het correcte gebruik van de Nederlandse taal af te schaffen, mompelde hij cynisch.⁶

Bij de oproep dat men bij problemen met de omrekening “... altijd met het aanspreekpunt van de salarisadministratie kon nabellen ...” hield Bruins het definitief voor gezien. Hij nam zich voor noch op te bellen, noch iets na te vragen (en zeker niet bij een aanspreekpunt), als dat ten minste met die raadselachtige term “nabellen” werd bedoeld.

Hij stond op het punt het eurodrukwerk tot een prop samen te knijpen teneinde die als een rot ei van zich af te kunnen werpen, toen hij zich juist op tijd realiseerde dat zoiets niet paste in de omgeving waar hij zich thans bevond.

Hij legde de brochure naast zich neer en keek aandachtig om zich heen.

Zijn blik dwaalde langzaam omhoog in de grote ruimte boven hem, langs gotische pilaren, en verder via het triforium naar het houten tongewelf, om stil te houden bij de viering, waar schip en transept elkaar ontmoetten. Vandaar liet hij zijn blik weer geleidelijk naar beneden dwalen, langs gebrandschilderde ramen en imposante marmeren grafmonumenten, om tot slot in het midden van de kerk stil te houden bij de van een breed klankbord voorziene kansel.

“Tot 1572 heette zoiets een preekstoel,” mijmerde Bruins, die katholiek was opgevoed, want hij bevond zich in de Grote of Sint Laurenskerk in het centrum van Rotterdam, temidden van een grote schare aandachtige toehoorders.

Don Rodrigo Martinez de Cortigel, burggraaf de Hennin, weidde vanaf de kansel uit over de zegeningen van de euro voor een gehoor van gemeenteamttenaren en vertegenwoordigers van het Rotterdamse bedrijfsleven (zo had inspecteur Bruins aan het begin van de avond enige oude bekenden van Metropool Verzekeringen, waaronder Alblas en Montijn, de hand mogen schudden). Met brede armgebaren onderstreepte de spreker zijn enthousiast betoog.

“... twee weken nog, en dan is de glorieuze dag daar dat wij dezelfde munt delen, waarmee de Europese eenwording een grote schrede voorwaarts zal hebben gezet!” galmde de stem van de EU-diplomaat door het schip van de kerk.

De oogleden van de inspecteur werden zwaar, want het was een lange, drukke dag geweest.

Hij knikkebolde, en langzaam zakte zijn kin op de borst. Terwijl hij wegsliuimerde verdween het interieur van de kerk van zijn netvlies, en ook de stem van de spreker vervaagde...

Even was er niets, toen verscheen een klein historisch stadje in beeld, gesitueerd in een rustige omgeving van bossen, heidevelden en verspreid liggende boerderijen. Een fietser, gezeten op

⁶ De afgelopen maanden hebben de beide schrijvers meermalen overwogen om, de tijdgeest volgend, ook een nieuwe politieke partij op te richten: “Leesbaar Nederland(s)”. Inspecteur D.J. Bruins van de Rotterdamse recherche, aangezocht voor het lijsttrekkerschap, heeft echter zijn medewerking geweigerd. Hij onderschrijft het doel, maar schuwt de publiciteit.

een ouderwets model ‘Saturnus’, kwam op zijn gemak voorbijrijden. Alles ademde kalmte en bedaardheid, en van enige gehaastheid was geen sprake in dit arcadische landschap. Nog juist binnen de zeventiende eeuwse omwalling bevond zich een fraai classicistisch pand. Boven de gebeeldhouwde deur hing het bord: Politiebureau, en wie door het opengeschoven raam van de begane grond naar binnen zou kijken, kon daar een man van middelbare leeftijd in hemdsmouwen achter een groot, antiek cilinderbureau zien zitten. Bruins merkte tot zijn genoegen dat hij het zelf was. Een computer ontbrak. Met vulpen schreef hij een richtlijn voor de burgers van de stad: “Voorkom narigheid door uw rijwiel op slot te zetten. Inlichtingen bij de politie. Spreekuur van 11 tot 12.”

De inspecteur schroefde de dop op zijn pen en trok een doos met sigaren naar zich toe. Tijd voor ontspanning; de boog kon immers niet altijd gespannen staan. Met zorg selecteerde hij een hele fijne sigaar en tastte om zich heen naar lucifers... Waar nu toch...

Bruins schrok wakker. Verdorie, mompelde hij, was ik me daar ineens vertrokken. Hij opende met een zekere tegenzin zijn ogen, keek om zich heen en probeerde de draad van de lezing op te pakken. Na enige seconden constateerde hij dat de spreker bezig was de komst van de euro in een breed historisch kader te plaatsen. Hij zuchtte.

“... ja, een lange weg ligt achter ons, een weg van vallen en opstaan, bewandeld door niet de geringsten uit de bewogen geschiedenis van ons werelddeel. Zo probeerde Felipo Secundo, el rey, reeds in de zestiende eeuw zijn diverse Europese bezittingen aaneen te smeden en tot één geheel te vormen!”

“Dat is hem dan niet gelukt,” bromde Bruins slaperig. Hij was voor één keer blij dat bij het merendeel van de aanwezigen waarschijnlijk de historische kennis ontbrak dat met die “el rey” niemand minder dan de Spaanse koning Filips II werd bedoeld, verantwoordelijk voor zaken als de Bloedraad, het naar de Nederlanden sturen van de hertog van Alva, de Tiende Penning, het uitmoorden van Zutphen en Naarden, het invoeren van de Inquisitie en het tegen betaling om zeep laten brengen van prins Willem van Oranje door een zestiende-eeuwse equivalent van een modern zelfmoordcommando.

Even hield de inspecteur zijn hart vast: de spreker zou toch niet gaan melden dat een zekere Adolf H., schilder te Braunau, in de vorige eeuw ongeveer dezelfde ambities had gekoesterd? Want dan had je hier in Rotterdam de poppen uiteraard wél aan het dansen...

Maar nee, de diplomaat onthield zich gelukkig van verdere historische uitstapjes. Met enige fraaie volzinnen rondde hij zijn toespraak af en oogstte een beleefd applaus.

Bruins stond snel op, knoopte zijn colbert dicht, greep zijn jas en hoed en haastte zich naar voren, want hij was hier ambtshalve.

“Luister Dick,” had hoofdcommissaris Berestein hem de afgelopen middag aangesproken na hem de brief van de salarisadministratie te hebben uitgereikt, “jij moet onze Belgische gast begeleiden en voor zijn veiligheid zorgen. De minister was daarin naar de burgermeester toe heel specifiek. Je snapt wel, het is maar voor het geval dat ...”

Hij maakte een breed armgebaar, wat van alles kon betekenen. Het betekende in ieder geval, bedacht de inspecteur bitter, dat hij een vrije avond nu wel op zijn buik kon schrijven.

“Jij spreekt je talen en weet het nodige van de Europese geschiedenis, ja toch? Dat valt altijd wel in goede aarde bij dat soort binken. Houd hem gezelschap en begeleid hem na afloop van de lezing naar zijn hotel aan het Oostplein.”

* * *

Bruins liep om de voorste banken heen naar het trapje van de kansel, waar Don Rodrigo Martinez de Cortigel hem al opwachtte. De beide edellieden negen en hernieuwden de

kennismaking. Ja, zei Bruins, ik zal de heer Bulgersteyn zeker uw groeten overbrengen en nee, de heer Caaymans is niet meer teruggezien. Met mij gaat het goed, dank u.

De euro was nog niet eens ingevoerd, maar de inspecteur had nu al een hekel aan de nieuwe munt. Al maanden was hij samen met zijn brigadier, Lucas van Dam, bezig om de nodige beveiliging te regelen voor de komende massale eurotransporten, dit alles in overwerk dat vanwege bezuinigingen voorlopig niet werd uitbetaald.

“Nou, dat scheelt in ieder geval omrekenen naar de euro,” had hij meesmuilend opgemerkt, want nul gedeeld door 2,20371 blijft nul. Misschien moest hij over deze zaak dan maar eens met de Arbeidsinspectie “nabellen”. Die zouden ongetwijfeld ook een aanspreekpunt hebben, ingericht conform de “één-loket-gedachte”, en wel naar de burger toe.

Er waren momenten dat Bruins dacht krankzinnig te worden van het moderne taalgebruik; sprak of schreef er dan werkelijk niemand meer normaal Nederlands? Al een paar keer had hij overwogen of het niet verstandig was om zijn dienstpistool bij hoofdcommissaris Berestein in te leveren, want af en toe voelde hij zich in staat om...

Hij ademde zwaar en probeerde intussen de uitgebreide diplomatieke beleefdheden van de burggraaf naar beste vermogen te beantwoorden.

“Een boeiende lezing, aanvaard mijn welgemeende complimenten. Zeker, de euro wordt een succes, maar waakzaamheid bij de invoering blijft geboden. Goed dat u daar nog eens op wees. Deze kant op alstublieft, ja, daar is de uitgang.” Hij probeerde geïnteresseerd te blijven klinken, maar erg lukken wilde het niet.

Persoonlijk zat Bruins niet op de euro te wachten. Ten eerste vond hij de benaming voor de nieuwe munt tamelijk bloedeloos. Waarom bijvoorbeeld niet gekozen voor de naam ‘dukaat’, dat klonk toch al een stuk beter! “Ober, mag ik de rekening?” – “Zeker meneer Bruins, dat is 28 dukaten.” – “Kijk eens, beste man, hier zijn 30 dukaten; beschouw die twee dukaten maar als fooi. Ik groet u!” En met een vorstelijk armgebaar zou hij dan 30 dukaten rinkelend op de toog van zijn stamcafé hebben geworpen. Dukaten, ja; dubloenen was ook goed, of desnoods floriijnen, maar euro’s!?

En daarnaast: aan het lezen van een goed boek was de arme inspecteur al avonden niet meer toegekomen, en net nu zijn eerste vrije avond voor de deur stond, was hij door commissaris Berestein opgescheept met deze Belgische diplomaat. Hij peinsde hoe zo snel mogelijk met enig fatsoen van deze figuur af te kunnen komen. Hij worstelde zich door de menigte, de diplomaat met zich meezeulend, op weg naar het kerkportaal. Op dat moment kon hij helaas nog niet bevroeden hoe snel – en grondig – zijn wens nog diezelfde avond uit zou komen.

“Ehud dan strekte zijn linkerhand uit, en nam het zwaard van zijne rechterheup, en stak het in zijnen buik, dat ook het hecht achter het lemmer inging en het vet om het lemmer toesloot (want hij trok het zwaard niet uit zijnen buik), en de drek uitging.”

Richteren, boek 3, verzen 21-22.

Hoofdstuk 4. Gelijke munt

Buiten was het kil. Een dichte, natte mist had zich als een alles verhullende deken over de stad gelegd, en maakte behoorlijk zicht onmogelijk.

Bruins liep met de wijzers van de klok mee om de St. Laurenskerk, dankbaar voor de bundels licht die via de grote gebrandschilderde ramen van het noordertransept op de grafstenen vielen waaruit de bestrating rond de kerk voornamelijk bestond. Ergens hoog boven hem begon juist op dat moment de torenklok met elf slagen aan te geven dat het middernachtelijke uur niet ver meer was. De inspecteur huiverde terwijl hij over de zerken wandelde. Hij zou blij zijn als hij straks de sleutel in het slot van zijn eigen voordeur kon steken.

“Hier naar rechts, meneer Cortigel,” gaf hij de richting aan. De beide mannen rondden het priesterkoor en staken de Binnenrotte over, om via de Hoogstraat hun weg naar het Oostplein te vervolgen, waar zich sinds kort de imposante nieuwbouw van hotel Weimar verhief.

Enige vorm van bewaking was bij deze dichte mist eigenlijk helemaal niet nodig, zo peinsde Bruins onder het voortgaan. Een normaal mens kon met dit weer toch geen hand voor ogen zien. En dan, waar zou een eventuele dreiging dan vandaan moeten komen? Niets kon immers de komst van de euro nog tegenhouden? Zoals gewoonlijk had hoofdcommissaris Berestein zich weer eens druk gemaakt om niets; de man las gewoon teveel rapporten over terrorisme en dreigende aanslagen. En het gevolg was dat hij nu in het holst van de nacht door de stad liep, in plaats van rustig thuis te zitten met een goed boek en een dikke sigaar.

Hij nam de diplomaat even beleefd bij de arm vast en wees hem een oversteekplaats, want de mist werd, naarmate ze via de Hoogstraat het Oostplein naderden, steeds dichter. Zelfs Bruins had moeite om zijn omgeving nog te herkennen.

Nou ja, ergens toch maar goed dat ik er vanavond bij ben, dacht hij. In deze omstandigheden had Cortigel, een vreemdeling in de stad, nooit zelf zijn hotel kunnen vinden, ondanks het feit dat het hooguit een wandeling van tien minuten betrof.

“Weet u,” merkte Bruins onder het voortgaan op, “dat voor het Duitse bombardement van mei 1940 hotel Weimar zich aan de Spaansche Kade bevond? Dat zal u deugd doen.”

De burggraaf knikte en glimlachte innemend, voor zover dat in de mist viel te zien.

“Het deed mij genoegen u onder mijn gehoor te hebben aangetroffen, inspecteur Bruins. Het is prettig te weten dat het thema u zo boeit.”

Bruins zweeg beleefd en besloot dat het weinig zin had te melden dat hij hier alleen liep op bevel van de hoofdcommissaris. De diplomaat vervolgde: “Het is een historisch moment wat we gaan meemaken, inspecteur. Voor het eerst in de Europese geschiedenis zullen we...”

Bruins knikte en deed of hij het discours van de diplomaat (de man wist werkelijk niet van ophouden) geboeid volgde terwijl ze het Oostplein opliepen, want ineens had zijn getrainde gehoor het geluid van naderbij komende voetstappen opgevangen. Of toch niet?

Hij luisterde nogmaals, maar nee, de mist dempte ieder geluid nagenoeg volledig. Bruins realiseerde zich dat hij ongewoon gespannen was. Zenuwen? Hij had al eerder op dit plein een vreemde ontmoeting gehad... Hij bleef voorzichtig.

Even meende hij een zwarte schim te zien, maar die loste terwijl hij keek op in de mist. Het betrof waarschijnlijk gewoon een late wandelaar, net als hij. De inspecteur vermande zich en concentreerde zich weer op het prettig voortkabbellende stemgeluid van Cortigel.

“... en morgenochtend leg ik ten stadhuize een beleefdheidsbezoek af bij uw burgemeester, voordat ik afreis naar Brussel. Ik zal hem zeker verslag doen van uw meer dan behulpzame begeleiding en uw betrokkenheid bij de invoering van de euro, inspecteur.”

“Het was geen moeite hoor,” mompelde Bruins, die onderhand moeite had zijn ogen nog open te houden op dit late uur van de avond. “Ik kijk terug op een leerzame avond; nooit geweten dat er zoveel kwam kijken bij het invoeren van de nieuwe munt.”

Hij hield de diplomaat staande en wees naar rechts. “We zijn hier op het Oostplein, meneer Cortigel. Ziet u daar die neon-reclame schijnen? Dat is hotel Weimar, uw overnachtingsadres. Zelf loop ik rechtdoor, naar Kralingen. Ik neem hier afscheid van u, en wens u de komende paar weken veel succes toe!”

Hij schudde de ander de hand en na de laatste beleefdheidsfrases te hebben gewisseld zoals die tussen mensen van beschaving gebruikelijk zijn (Bruins moest even aan het “Hoi” van drs. Caaymans denken en huiverde), lichtte hij ten afscheid groetend zijn hoed.

Bruins keek de man nog even na, maar die was na vijf meter al in de mist verdwenen, op weg naar de enorme neon-reclame van hotel Weimar, zo’n 200 meter verderop.

Hij zocht in de zakken van zijn regenjas naar een sigaar, toen hij zijn mobiele telefoontje voelde. Hij had het ding eerder die avond bij het betreden van de kerk afgezet. Terwijl hij verder zocht naar een sigaar hief hij de blokkering van inkomende gesprekken met een druk op een knopje weer op.

Tot zijn verrassing en ergernis ging het toestel direct over. Wie kon dat nog zo laat zijn? Hij klapte het mobieltje open, maar kreeg de tijd niet zijn naam te zeggen.

“Chef!? U daar? Van Dam hier! Weet u wat er vanavond gebeurd is!?”

Bruins dacht even na. Had Duisenberg wellicht op het laatste moment de euro afgeblazen? Was Nederland uit de EMU gestapt en zou Zalm de gulden daarmee in stand houden? Maar brigadier Van Dam was er de persoon niet naar om over zoiets op te bellen.

“Ik luister, Van Dam.”

“Nou, die Spaanse degen, u weet wel, die in het Schielandhuis werd bewaard...”

Bruins’ hart sloeg een slag over. Hij vroeg: “Wat bedoel je: wèrd bewaard? Schiet op, man! Kom ter zake!”

“Ik hoorde het al een uur geleden, maar uw telefoon was steeds geblokkeerd. Die degen, nou, die is vanavond gestolen! Hij is weg!”

“Wat!?! Maar... was er dan geen bewaking in het Schielandhuis? En... ze hebben er toch vitrines van pantserglas?”

“Ja, maar hier was geen kruid tegen gewassen, inspecteur. Het leek wel of het de dader niet kon schelen om sporen achter te laten. De hele zaak is met grof geweld geforceerd. Volgens de technische jongens lijkt het er nog het meeste op of iemand zich met een zware voorhamer toegang heeft verschaft. De puinhoop is enorm, en...”

Bruins liet zijn telefoontje zakken. Hij voelde zich koud worden. Het Spaanse zwaard was weg... Wat had die Cortigel ook al weer zitten vertellen? Ooit zou iemand van zijn geslacht ermee om het leven worden gebracht. Ja, maar door wie? Een vreselijk vermoeden rees in hem op. Hij had de edelman op slechts enkele honderden meters van diens hotel aan zijn lot overgelaten... Stel je voor dat juist op dat laatste stukje...

Het koude zweet brak hem uit. Hij zette het op een lopen, richting hotel Weimar, maar nog geen seconde later weerklonk door de mist, recht voor hem uit, een afschuwelijke kreet, die de nachtelijke stilte van het Oostplein aan flarden reet.

“Allemachtig! Nee hè? ... Het zal toch niet waar zijn?” riep hij vertwijfeld. Hij liet het telefoontje uit zijn handen vallen, tastte naar zijn dienstpistool en tuurde in de richting van het geluid.

Een tweede kreet weerklonk over het Oostplein, zwakker dan de eerste: rauw, in doodsnood, overgaand in een hees gerochel.

Bruins was radeloos. Het geluid kwam hooguit 20 meter van hem vandaan, schatte hij, maar hij zag totaal niets. Waarheen te gaan?

Hij hoorde iets van metaal op de straatstenen kletteren, gevolgd door rennende voetstappen, die zich snel verwijderden. Zijn dienstpistool tevoorschijn trekkend brulde hij: “Halt! Politie!” Maar hij begreep dat het waanzin was om hier te gaan schieten, zonder enig zicht. Hij pakte zijn politiefluitje en blies er uit alle macht op.

Een paar seconden verstreken, en even was de inspecteur de controle over de situatie geheel kwijt. Uit welke richting kwamen die kreten? Was Cortigel in nood? Hij zag niets door de mist, en bovendien was hij dodelijk vermoeid. Wat kon hij uitrichten? Van Dam... schoot het door zijn hoofd. Hij voelde met zijn rechtervoet om zich heen, op het plaveisel, op zoek naar zijn mobiele telefoon die hij even daarvoor uit zijn handen had laten vallen. Hij raakte iets hards en bukte zich om het op te rapen.

Plotseling dook er, uit het niets, een geheel in donkere kleding gehuld persoon voor hem op.

Bruins dacht dat hij een hartverzakking kreeg en hief in een snelle reflex zijn wapen, maar tot zijn onmetelijke opluchting bleek het een geuniformeerde agent te zijn.

“Vervloekt! Maar... ben jij dat, Van der Kraats? Van Bureau Boezemsingel?”

“Inspecteur Bruins! Wat is hier gaande? Ik hoorde het fluitsignaal. Bent u gewond?”

“Nee, alles goed met mij! Trek je wapen en kom mee! Die kant op. Snel man!”

Bruins liep naar voren. “Blijf vijf meter rechts van me, zodat ik je kan blijven zien.”

Ze struikelden naar voren. Van der Kraats had zijn zaklantaarn aangeknipt en bescheen het plaveisel voor hen. Hierdoor was hij de eerste die het lichaam zag liggen: een donkere massa, gevangen in een gele lichtkegel.

Bruins wierp zijn hoed en jas van zich af, knielde op straat neer en boog zich over de roerloze gedaante. Voorzichtig draaide hij de op zijn buik liggende gestalte om, maar hij wist al bijna zeker wie hij te zien zou gaan krijgen.

Hij staarde in het lijkbleke gezicht van de man waarnaar hij nog maar een uur geleden de hele avond had zitten luisteren.

Het maatcostuum van Don Rodrigo Martinez de Cortigel, burggraaf de Hennin, diplomaat in dienst van de Europese Commissie, was aan de voorzijde doorweekt van bloed, dat uit een gapende wond in zijn borst stroomde. Bruins zag dat hulp hier niet meer kon baten. De man was dood.

Hij keek op. Twee portiers van hotel Weimar waren naar buiten komen lopen. Van der Kraats ondervroeg ze kort en zei toen tegen Bruins dat hij om assistentie ging bellen. Achter een van de portiers liep hij haastig de lobby in.

* * *

Bruins stond op en keek versuft om zich heen. Talloze gedachten dwarrelden door zijn hoofd, maar één helder beeld keerde steeds weer terug. Een moordwapen had hij hier op straat niet aangetroffen, maar dat hoefde eigenlijk ook niet. Zijn gedachten dwaalden af naar een rustige woensdagmiddag, nu enkele weken geleden, toen hij het Schielandhuis was binnengewandeld en voor een nieuwe vitrine van pantserglas had stilgehouden.

De zaalverlichting deed vonken afspatten van het kunstig met juwelen en goud ingelegde handvat, en het van Spaans staal vervaardigde lemmet, nog altijd dodelijk, had hard en koud het zaallicht weerkaatst. Een moordwapen, toen al, en thans weer, daaraan twijfelde hij thans geen moment meer.

Want zonder enige twijfel was op deze winterse decemberavond, hier, op het Oostplein te Rotterdam, na vele eeuwen wachten de donkere sage over het noodlot dat de familie eens door de vloek van dit Zwaard van Cortigel zou worden getroffen, tóch nog uitgekomen...

* * *

Inspecteur Bruins staarde voor zich uit in de mist, maar meer nog staarde hij in de mist van het verleden. De vitrine in het museum was opengebrouwen met een voorhamer, had Van Dam hem gemeld. Maar wat was het verschil tussen een voorhamer en een smidshamer? Het was niet alleen omdat hij zonder overjas en hoed in de natte, koude mist stond, dat hij werd bevangen door een ijzige kilte.

“[...] we shall not flag or fail, we shall go on to the end, we shall [...] fight on the seas and oceans, we shall fight with growing confidence and growing strength in the air, we shall defend [...] whatever the cost may be, we shall fight on the beaches, [...] we shall fight in the fields and in the streets, we shall fight in the hills; we shall never surrender.”

Winston Churchill, speech in het Parlement, 4 juni 1940.

Hoofdstuk 5. The eagle has landed

In de dagen direct volgend op de nachtelijke moord op het Oostplein wijdden de landelijke dagbladen forse artikelen aan de zaak. Ook radio en TV deden uitgebreid verslag, maar omdat snelle resultaten van het onderzoek naar de moord uitbleven, verflauwde de belangstelling van de Nederlandse pers na verloop van tijd enigszins. De feestdagen stonden voor de deur, en daarnaast eiste de komende invoering van de euro alle aandacht op van de media.

Maar van een afnemende belangstelling voor deze lugubere moordzaak was vanuit een totaal andere hoek in het geheel geen sprake, integendeel zelfs. En daarom kon het gebeuren dat op de derde dag van het onderzoek, op een geheime locatie⁷ ergens in Rotterdam, een gemengd gezelschap kon worden aangetroffen, pogende de affaire tot klaarheid te brengen...

* * *

Inspecteur Bruins staarde naar een metershoge afbeelding van een Amerikaanse adelaar, die met wijd gespreide vleugels zowat een volledige wand besloeg van het vertrek waarin hij zich thans bevond.

De roofvogel keek hem met borende blik recht in het gelaat, en hetzelfde deden de vier in goedkope confectiepakken gestoken, breedgeschouderde mannen die onder de wandplaat achter een lange tafel waren gezeten. Af en toe hield één van hen de vingertoppen tegen het rechteroor, waarschijnlijk om beter te kunnen luisteren naar wat het apparaatje wat daarin was aangebracht, had te melden. Bruins zag dat de oordopjes via draadjes met het binnenste van de confectiepakken waren verbonden.

De vierkante, glimmend geschoren kaken van de mannen maalden op en neer en bewerkten met reuzenkracht enorme bonken kauwgom.

Direct na het vernemen van het nieuws over de dodelijke aanslag op de hooggeplaatste EU-diplomaat had niemand minder dan de president van de U.S.A., Bush zelf, het nodig geacht vier topfunctionarissen van de C.I.A. naar “the city of Rotterdam, Holland” te zenden, hoewel nog niemand de verantwoordelijkheid voor de aanslag had opgeëist.

De president had de “Special Death Squad” persoonlijk uitgeleide gedaan op het vliegveld van Washington, en daarbij opgemerkt: “OK boys, hunt ‘em down, and give ‘em hell! Let’s bring the fight to them! God bless the U. S. of A.”

“Yes, Mister President! Right away, Mister President!” had het zonder aarzelen als uit één mond geklonken. Waarna door alle aanwezigen met de hand op het hart uit volle borst “The Star-spangled Banner” was ingezet.

⁷ Het bleek het Groothandelsgebouw te zijn. Wie dit correct uitspreekt (met de klemtoon op ‘Groot’, het gebouw is immers van de Groothandel) valt meteen als niet-Rotterdammer door de mand. Men legt hier de klemtoon op de tweede lettergreep.

De Nederlandse regering zat met deze Amerikaanse daadkracht nu flink in zijn maag, en had het gespierde gezelschap met bekwame spoed doorgestuurd naar burgemeester Opstelten. En dat was de reden waarom inspecteur Bruins nu de gemillimeterde hoofden van J. Curtis Hutchinson, Norman P. Kowalski, Joe McCahill en “Red” Milton Rebozo, allen op hun taak berekende – “first shoot, then talk” – agenten, onder het reusachtige C.I.A.-logo recht in het gelaat keek.

Achterin het vertrek hielden een stuk of tien met allerhande wapentuig en electronica behangen “special forces”, de gezichten met camouflagekleuren beschilderd, de wacht bij een tafel die was volgestouwd met de meest moderne communicatieapparatuur. Eindeloze rijen getallen flitsten voorbij op computerschermen, en printers, telexen en faxen ratelden zonder ophouden. Het zag er allemaal zeer indrukwekkend uit.

De inspecteur had zo zijn twijfels over deze slagvaardige aanpak, en het tomeloze verlangen van de Amerikanen om tot daden over te gaan. Zijn onderzoek liep nu pas drie dagen, en niets wees er op dat het hier ging om een terroristische aanslag. Hij dacht aan de zestiende en de zeventiende eeuw, toen alle rampspoed aan zogenaamde heksen werd toegeschreven, waarna deze onschuldige stakkers werden verbrand of met een klomp steen aan hun nek in de rivier werden gesmeten. Maar ook in de tweede helft van de vorige eeuw had men niet gearzeld achter alles en iedereen een spion uit Moskou (de “Rode Beer”) te zoeken, en anders konden onverklaarbare zaken altijd nog in de schoenen (als ze die al droegen) van groene, geschubde wezens van de planeet Mars worden geschoven. En nu dan het terrorisme...

Hij besloot er voorlopig maar het zwijgen toe te doen. Hij kon hier toch moeilijk, temidden van een stelletje zenuwachtige Amerikanen uit de Nieuwe Wereld, en gezeten tussen een “overkill” aan hypermoderne hulpmiddelen, zijn echte vermoedens naar voren brengen? Hij overwoog de zaak aan te kijken en luisterde intussen naar burgemeester Opstelten die namens de gemeente Rotterdam het woord had genomen.

“Een buitengewoon schokkende zaak,” klonk zijn sonore stem. “Het is de eerste keer dat ons land met dit soort aanslagen wordt geconfronteerd. En dan nog wel in onze gemeente. Dat roept om wraak... Ik bedoel: dit is zeer ernstig.”

Bruins zweeg. Tegenover zichzelf moest hij bekennen dat de loop die de gebeurtenissen thans genomen hadden hem niet slecht uitkwam. Hij was ervan overtuigd dat Cortigel om het leven was gekomen door zijn eigen zwaard, als het allerlaatste slachtoffer van de Tachtigjarige Oorlog, en dat het was gehanteerd door iemand die uit het duister van de Geschiedenis was komen opdoemen, om een ultieme wraak te nemen voor het noodlot dat Rotterdam in 1572 had getroffen.

Maar zou zoiets ooit als officiële lezing worden aanvaard? Nee, het leek het beste die Amerikanen maar hun gang te laten gaan, en de schuld van de dood van de EU-diplomaat maar in de schoenen van het Internationale Terrorismen te schuiven. Wat deed het er uiteindelijk toe of je nu door een kromzwaard of een middeleeuws ridderzwaard om zeep werd geholpen?

Hij reageerde dan ook instemmend toen de heer Droogkegel, namens het Ministerie van Defensie⁸ aanwezig, enkele krasse maatregelen voorstelde, zoals eenzame opsluiting van eventueel gearresteerde terroristen in cellen met uitsluitend zwart-wit TV en mono radio, zonder weekend-verlof, en een verbod voor banketbakkers om in de Kersttijd tulbanden te verkopen.

⁸ In deze dagen krachtadig geleid door de martiale ijzervreter Frank de Grave. Vergeven (maar niet vergeten) is bij deze het feit dat de minister het afgelopen voorjaar juist op de voor Rotterdam zo gevoelige datum van 14 mei een overeenkomst voor nauwere samenwerking sloot tussen de Nederlandse Luchtmacht en de Deutsche Lufwaffe. Van Rotterdamse zijde geweest zijnde op het gevoelige van de 14^e mei – de herdenkingsdag van het grote bombardement van 14 mei 1940 – repliceerde de minister dat de dramatische betekenis van de 14^e mei hem onbekend was. Terecht werd hier in Rotterdam schande van gesproken.

Het was smoorheet in het vertrek, want er stonden enkele TV-schijnwerpers opgesteld ten behoeve van een cameraploeg van CNN. Diezelfde avond nog zouden de beelden de hele wereld over gaan, en zouden kijkers van Finland tot Senegal, en van Canada tot Sumatra, kennis maken met het “Dutch War Cabinet”, bestaande uit de heren Kok, De Grave en Van Aartsen. Het was duidelijk dat door de moordaanslag Nederland in één klap op de wereldkaart was gezet, en alle aanwezigen trachtten gezichten te zetten die met de ernst van dit feit in overeenstemming waren.

Behalve CNN was trouwens ook een team van de NOS aanwezig, en tenslotte stond op de gang nog TV Rijnmond te wachten, om ook de kijkers in de regio, van Barendrecht tot Lekkerkerk, op de hoogte te brengen.

Inspecteur Bruins probeerde, terwijl de bijeenkomst voortduurde, de zaak vanuit zijn eigen perspectief te blijven zien, en langzaam rijpte in zijn hoofd een mogelijke oplossing. Hij keek naar J. Curtis Hutchinson, die was opgestaan en het woord van de burgemeester overnam. De Amerikaan ontrolde een wandkaart van West-Europa en begon onder het geven van uitleg een aantal plastic marineschepen in de monding van de Nieuwe Waterweg vast te prikken.

Hij dacht terug aan het gesprek dat hij met de geheimzinnige persoon op het Oostplein had gevoerd. Hoe kon er een einde worden gemaakt aan de verschijningen van die figuur? Kon de plaatsing van een monument, een tegel met inscriptie wellicht, ter herinnering aan de Spaanse aanslag op Rotterdam in 1572, daar voor zorgen? Het was in ieder geval de moeite van het proberen waard.

Terreur en terrorisme waren van alle tijden. Hij zag hoe de C.I.A.-agent een gevechtsvliegtuig van het type F-16 boven Rotterdam vastpinde, en er een dreigend gifgassymbool naast plakte. Hoe eerder dat monument er zou zijn hoe beter...

“Kom aan, laat Ons nedervaren, en laat Ons hunne spraak aldaar verwarren, opdat een iegelijk de spraak zijns naasten niet hoore.”

“Daarom noemde men haren naam Babel; want aldaar verwarde de Heere de spraak der gansche aarde.”

Genesis, boek 11, verzen 7 en 9.

Hoofdstuk 6. Waterloostraat

Brigadier Lucas van Dam knipte het licht van de zolderkamer waar zijn vijf kinderen sliepen uit en sloot zachtjes de deur. Als zijn vrouw het nou nog een uurtje of twee uithield bij zijn schoonmoeder, dan had hij de gelegenheid om naar de samenvatting van de voetbalwedstrijd Excelsior – FC Den Haag te kijken.

Hij sjokte de steile, uitgesleten zoldertrap af, pakte onderweg naar de huiskamer een pils uit de keuken en liet zich vervolgens languit op de bank neerploffen. Met de afstandsbediening zapte hij naar het kanaal van TV Rijnmond.

“Rode broek en zwarte trui, dat zijn de Excelsior-lui” neuriede Van Dam, die al vanaf zijn vroegste jeugd een trouw supporter van de Kralingse club was. Het sportpark Woudestein lag op maar enkele honderden meters verwijderd van zijn woning aan de Waterloostraat, en als het even kon bevond Van Dam zich zondags op de tribunes. Twee weken terug had hij zijn oudste zoon aangemeld bij de junioren.

Tot zijn verbazing verscheen niet de legendarische grasmat van Woudestein in beeld, maar een keurige presentatrice die aankondigde dat het voetbal een kwartiertje was uitgesteld, om plaats te maken voor een belangrijke extra uitzending van Rijnmond Nieuws.

Van Dam leverde krachtig commentaar op deze programmawijziging, maar dat mocht niet baten. De nieuwsstudio kwam in beeld, en de vaste verslaggever begon:

* * *

“Goedenavond, kijkers. Verleden week vond op het Oostplein een afschuwelijke misdaad plaats, waarbij de heer Cortigel, een Spaans-Belgische EU-diplomaat, op bezoek in onze stad, slachtoffer van een moordaanslag werd.

In onze studio de eerste gast van vanavond, inspecteur D.J. Bruins de Rotterdamse recherche, bureau Hoflaan. Inspecteur, welkom in onze uitzending.”

Gedurende één-miljardste deel van een seconde rees bij de inspecteur de neiging om met een eenvoudig “Hoi!” antwoord te geven, maar hij wist zich te beheersen en reageerde daarom zoals dat hoort voor een inwoner van Kralingen.

“Goedenavond, meneer Roggeveen.”

“Inspecteur, u leidt het onderzoek naar de moord. Nu gaan er in de pers – ik noem “*De Ster van Kralingen*” – geruchten dat de moord is gepleegd met het zwaard dat eveneens verleden week uit het Schielandhuis is gestolen. Is er een verband?”

Bruins dacht even na hoe deze vraag te beantwoorden.

“Uit de feiten zoals we die tot op heden kennen is dat verband niet aangetoond. Zeker, dat zwaard is gestolen, maar lijkschouwing heeft slechts aangetoond dat de dodelijke wond is toegebracht door een groot, vlijmscherp voorwerp. En dat kan van alles zijn: een slagmes, een bajonet, een zwaard, ja, zelfs een kromzwaard...”

Hij liet een geladen stilte vallen. Gelukkig trapte de verslaggever direct in de val.

“Een *kromzwaard*; u suggereert hiermee dat ...”

“De heer Cortigel was een hooggeplaatst EU-diplomaat. De EU steunt Amerika zoals u weet onvoorwaardelijk in de strijd tegen het Wereldwijde Terrorisme. Wij van de politie houden met alles rekening. Dat is ons werk.”

Deze kans voor open doel kon de interviewer niet laten liggen. Hij schoof naar het puntje van zijn stoel en hijgde:

“Kunt u dan een verband met Bin Laden aantonen, hier in Rotterdam, is dat mogelijk!?”

“Hij is nog geen verdachte in deze zaak, ik prefereer daarom hem gewoon beleefdheidshalve ‘de heer Laden’ te noemen, net zoals onze minister-president dat pleegt te doen.”

“Maar de hele wereld zit achter die man aan.”

“Dat kan wel zijn, maar dat is voor mij geen reden hem te tutoyeren, ziet u. En dan: hij staat nog niet op mijn lijstje van mogelijke verdachten, als u dat bedoelt, meneer Roggeveen.”

“Natuurlijk niet. Dus...”

“Dus wat?”

“Ik bedoel: hoe gaat het onderzoek nu verder?”

“Oh... vraagt u dat dan gewoon. Nu, ik kan u meedelen: de politie volgt bereids een spoor.”

“Want...”

“Want wat?”

“Ik bedoel: welk spoor, inspecteur? U staat in directe verbinding met het Pentagon?”

“Daar mag ik, in het belang van de veiligheid, niets over loslaten.” Bruins probeerde een zo mysterieus mogelijke klank in zijn antwoord te leggen.

“Begrijp ik. Iets heel anders. U bent ook betrokken bij het comité dat ijvert voor het plaatsen van een herdenkingstegel aan het Oostplein om de inval van de Spanjaarden in 1572 weer de aandacht te geven die het verdient. Wanneer is de onthulling?”

Bruins herademde en hoopte dat dit de interviewer niet zou opvallen. Gelukkig had hij niet zijn ware vermoedens over de identiteit van de dader hoeven vertellen. Had hij dat toch gedaan, dan zou hij waarschijnlijk binnen het uur met de blauwe wagen zijn afgevoerd naar Delta. Of met de zespijper naar het Haagseveer. Hij antwoordde op de nieuwe vraag:

“Zeker. We hebben veel draagvlak. Burgemeester Opstelten staat achter ons plan, en ook de stadshistoricus is er volop mee bezig. De plaatselijke horeca heeft in de persoon van “Broodje Snor” toestemming gegeven om de tegel in de muur van deze tent... eh, ik bedoel van deze bekende broodjeszaak, te plaatsen. Dat zal gebeuren op 24 december aanstaande, en als een verrassing kan ik u nu wel melden dat ook de prins van Oranje zelf, Willem Alexander, bij de onthulling aanwezig zal zijn.”

“Komt Maxima ook naar Rotterdam?”

“Dat is nog niet helemaal zeker. Ik wend momenteel via Frederik Willem, baron De Balck van Buytelen Ophorst⁹ mijn invloed bij het hof aan; we zijn in bespreking.”

“Veel succes gewenst dan, inspecteur. We zullen de hele plechtigheid uiteraard rechtstreeks voor onze zender verslaan. Bedankt voor uw toelichting.”

“Het was me een genoegen om hier aanwezig te mogen zijn,” antwoordde Bruins beleefd.

“Ja, nu iets heel anders. Het is nog een kwestie van dagen, en dan hebben we hem allemaal in onze knip: de euro! Direct na de volgende reclameboodschappen praat ik verder met ...”

Bruins gaf een hand en maakte dat hij wegkwam, want achter de coulissen had hij tot zijn ontzetting al de volgende gast zien staan, een persoon die hij tot iedere prijs (hetzij in guldens, hetzij in euro's) wenste te ontlopen.

⁹ Zie ons verslag van vorig jaar.

Gezeten voor het TV-toestel vroeg brigadier Lucas van Dam zich intussen geërgerd af of het uitstellen van de wedstrijdsamenvatting ook een kwestie van dagen zou gaan worden. Met een ferme slok leegde hij zijn pijpje pils; zijn geduld begon langzaamaan wat op te raken.

“Beste kijkers, we zijn weer terug in de uitzending. Onze tweede gast vanavond is de heer drs. Bart Caaymans van Metropool Verzekeringen. Welkom, meneer Caaymans.”

“Hoi.”

“Eh... ja. Fijn dat u kon komen. Ja, de euro komt eraan. Leeft het al een beetje in uw bedrijf?”

“Euro-awareness is de key factor.”

“Want er mag straks op 1 januari 2002 natuurlijk niets fout gaan.”

“Nee, dat is *killing* voor de business.”

“Hoe heeft u zich binnen uw bedrijf voorbereid op de euro?”

“De bottomline is: hoe stuur je de zaken aan en hoe communiceer je dat naar je gebruikers en eindklanten toe? Met je Plan van Aanpak kun je je mijlpalen monitoren en je mensen daarop aansturen en vervolgens afrekenen, ja? De essential targets, zal ik maar even zeggen.”

“En uw rol daarin, heel concreet?”

“Samen met Hans trigger ik het hele project, het gaat toch om je helicopterview, zodat je op een gegeven moment kan zeggen. okee, draaien maar, wat mij betreft: Go! Daar ga ik op dat moment wat mij persoonlijk betreft dan ook helemaal voor! Positive! En dan pas blijkt of je de hele range hebt gecoverd. Heldere communicatie is op zo’n moment natuurlijk waanzinnig belangrijk.”

“Ja, maar even een stapje terug: stel, ik heb een polis en ik...”

“En voor de core-business: rechten en plichten van bestaande contracten veranderen niet.”

“Oh... Hm. U bedoelt wellicht te zeggen: rechten en plichten zoals vastgelegd in bestaande contracten veranderen niet?”

“Precies. Maar daar hebben we in principe onze communicatieafdeling voor.”

“Nou, het klinkt indrukwekkend. Maar heeft u nou bijvoorbeeld persoonlijk iets omgerekend?”

“Hè, omrekenen? Wat bedoelt u daarmee?”

“Nou gewoon, een premie omzetten van guldens naar euro’s met 2,20371. Wie doet dat?”

“Oh, dat? Nee, daar bemoei ik me helemaal niet mee; dat valt volledig buiten mijn scope.”

“En als er nog vragen zijn?”

“Mijn collega’s zullen u graag te woord staan. No problem! Ons contingency-plan voorziet in elke situatie, desnoods escaleren we de zaak. Operational Excellence is ons focusbeleid!”

“Bedankt voor uw komst naar de studio, meneer Caaymans.”

“Hoi.”

“Geachte kijkers, dit was onze extra nieuwsuitzending. Tot slot wijs ik u er nog even op dat deze uitzending over een uur zal worden herhaald, maar dan met ondertiteling.”

* * *

Er verscheen weer een reclameblok in beeld. Van Dam stond op, schakelde het TV-toestel uit en ging op zoek naar een waanzinnig grote pils. De zin in voetbal was hem vergaan.

“Het zijn de Amphiktyonen, die hen met opschriften en grafzuilen hebben geëerd, afgezien van het grafschrift voor de ziener; dat van de ziener Megistias heeft Simonidès, de zoon van Leopropès, uit vriendschap erop laten beitelen.”

Herodotus, *Historiën. Heldendood van Leonidas en de zijnen bij de Pas van Thermopylai* (Boek VII).

Hoofdstuk 7. Onthullingen

Wie het metrostation Oostplein via het tunneltje aan de zuidzijde verlaat ziet meteen een vooroorlogs gebouw voor zich, zich bevindend op het punt waar Oostzeedijk en Admiraliteitskade samenkomen. Op het dak staat met grote letters “ABN-AMRO”, maar de bekende bank met die naam is al enige tijd uit het pand verdwenen, om plaats te maken voor een broodjeszaak. Dit gebouw bevindt zich ongeveer op de plek waar vroeger de Oostpoort toegang tot Rotterdam verleende (dat in die dagen niet groter was dan de zogenaamde historische stadsdriehoek) en grenst derhalve rechtstreeks aan het Oostplein.

Het was op deze plek dat zich op maandag 24 december 2001, de vooravond van Kerstmis, een illustre gezelschap verzamelde.

Conform een officieel besluit van de Gemeenteraad zou een gedenksteen worden onthuld in de gevel van de broodjeszaak, zijnde de plaats van de vroegere Oostpoort, waar de Spaanse troepen op verraderlijke wijze de stad waren binnengedrongen, en een bloedbad onder de burgerij hadden aangericht. De tekst was door niemand minder dan burgemeester Opstelten zelf opgesteld, en luidde:

“Op deze plaats zijn op 9 april 1572 Spaanse troepen onder de graaf van Bossu onze stad binnengevallen, waarbij onder de burgerbevolking talrijke slachtoffers zijn gevallen.”

Om het historische karakter te onderstrepen van de vrijheidsstrijd onder Willem van Oranje tegen de Spaanse dwingelandij was voor de onthulling de kroonprins Willem Alexander uitgenodigd, ondanks het feit dat diens verloofde een Spaanse naam droeg.

Toen om precies vier uur in de namiddag een grote limousine op het Oostplein arriveerde bleek Maxima overigens niet te zijn meegekomen. Alleen de Oranjetelg (in Rotterdam goedmoedig prins Schuimkraag de Eerste genoemd) stapte glimlachend uit en werd door de burgemeester en andere hoogwaardigheidsbekleders hartelijk begroet.

Een flinke mensenmassa had zich achter de dranghekken verzameld, en zag de gezagsdragers en allerlei voorname genodigden zich naar de plaats der onthulling begeven, waar naast het sobere bord “Broodje Snor” zich de nieuwe gedenksteen bevond, door een lap zeildoek aan het oog onttrokken.

Op de stoep stond een microfoon opgesteld, waarachter de heer Opstelten zich opstelde, om een korte speech af te steken. Hij memoreerde de heldhaftige strijd tegen de Spaanse dwingelandij, waaraan Nederland zijn zelfstandigheid dankte, en de tragische gebeurtenissen van 9 april 1572. Ten slotte verzocht hij Zijne Koninklijke Hoogheid, de prins van Oranje, nazaat van de Vader des Vaderlands, over te gaan tot onthulling van de gedenksteen.

De prins trad naar voren, en pakte het uiteinde van een lang koord vast. Met een fikse ruk verwijderde hij het stuk textiel en inspecteur D.J. Bruins, die zich onder de genodigden bevond, nam voldaan de steen en de daarin gebeitelde letters in ogenschouw, terwijl van alle kanten een luid applaus opklonk.

Plotseling merkte hij dat er iets mis was. Hij zag de burgemeester naar de steen wijzen en met een verbijsterde blik in zijn ogen met enkele leden van de Gemeenteraad praten, die de schouders ophaalden en elkaar stomverbaasd aankeken.

Bruins keek nu ook wat aandachtiger naar de zojuist onthulde gevelsteen en schrok. De steen was onberispelijk ingemetseld, maar het waren de uitgebeitelde letters die voor opschudding zorgden. Met uitpuilende ogen las de inspecteur de volgende tekst:

*“Een grave van Bossu met de Spanyaerts bloet gierich
int iaer seventich twee april den 9 dach
lanx hier als vrient quam maer scoffierich
vermoorden veel borgers met iammerlyck geclach.”*

Dit was krankzinnig. Taal en spelling op de steen waren onmiskenbaar zestiende-eeuws, terwijl de oorspronkelijke tekst in correct hedendaags Nederlands was opgesteld. Hoe kon dit? Hij werkte zich tussen de hoge gasten door naar voren en hoorde hoe de prins van Oranje prijzende opmerkingen over de steen maakte.

“Een prachtige tekst, meneer de burgemeester! En schitterend gevonden, dat historische taalgebruik... Wát een briljant idee, zo'n vers, helemaal passend in de trant van die tijd... Mooi! Uw eigen idee?”

Opstelten opende zijn mond ten antwoord, maar sloot die weer met een klap. Hij kon moeilijk antwoorden dat deze tekst helemaal niet van hem was. Hij glimlachte gemaakt en knikte wezenloos. “Om u de waarheid te zeggen, Koninklijke Hoogheid, mijn tekst was eigenlijk een tikje anders, Maar hij is aangepast door, eh... een deskundige.”

De prins knikte minzaam, wuifde vriendelijk naar de nog steeds klappende toeschouwers, van wie sommigen om Maxima begonnen te roepen, en schreed heen, omringd door enkele veiligheidsfunctionarissen, op weg naar zijn monsterachtige hoflimousine.

De burgemeester staaarde hem na, en nam vervolgens opnieuw onthutst de gedenksteen in ogenschouw. Daarna wendde hij zich tot Bruins, die inmiddels naast hem was komen staan. “Inspecteur! Hebt u hier een verklaring voor? Van wie kan die tekst zijn? En wie heeft dat op die manier in die steen laten beitelen?”

“Geen idee. Ik sta perplex,” bekende Bruins. “Ik heb hier nog staan kijken toen men de steen aan het inmetelen was, en ik weet heel zeker dat toen uw tekst erop stond. Het moet dus afgelopen nacht gebeurd zijn, maar dat lijkt technisch welhaast onmogelijk...”

“Dan wens ik dat u een diepgaand onderzoek instelt,” zei Opstelten verbouwereerd. “Ik stond daarnet tegenover de prins een beetje voor Jan Doedel; tenminste zo voelde ik dat. Hoewel ik niet de indruk had dat hij in de gaten had dat er iets niet klopte.”

Bruins knikte en verwijderde zich. Hij kon zich de beduusdheid van de burgemeester voorstellen. Zelf had hij vrijwel meteen een vermoeden gehad wat er had plaatsgegrepen, maar dat kon hij moeilijk aan zijn superieuren vertellen.

Langzaam wandelde hij naar het pand dat zich vlak om de hoek van de Oostzeedijk bevond, en waar de bekende tapperij “Locus Publicus” was gevestigd, befaamd om zijn rijke keuze uit biersoorten. Na rijp beraad bestelde de inspecteur een Affligem Tripel en zette zich aan een tafeltje. Maar nauwelijks was hij gezeten of de deur ging open en niemand minder dan Laurens Erasmus Bulgersteyn trad binnen.

“Krijg de Hillegersbergse hik! Wat een bak,” begroette hij Bruins. “Ik dacht wel dat je hier zou zitten. Was dat lachen. Je denkt zeker hetzelfde als ik?”

“Ik denk het,” zei Bruins voorzichtig. “Wat wilt u drinken?”

“Doe maar hetzelfde als jij,” zei de grijze historicus. “Ja ja, zoals ik al eerder zei: Er is meer tussen hemel en aarde... Ik denk dat een zeker iemand erg tevreden is, waar hij nu ook zijn mag. Het gedenkteken dat hij wenste is er, en het lijkt geen twijfel, of hij heeft persoonlijk

voor de enig juiste tekst gezorgd, wat jij? Ik zou zeggen: het kon op geen beter tijdstip gebeurd zijn: Kerstavond. Laten we op hem drinken.”
Beide mannen hieven hun bokaal en klonken: “Op Zwart Jan!”

* * *

Ongeveer anderhalf uur en vier Tripels later verliet Bruins met een ietwat onvaste tred “Locus Publicus”. Hij nam afscheid van Bulgersteyn die op lijn 8 richting Crooswijk stapte en stak over naar de Burgemeester van Walsumweg, het Oostplein achter zich latend.

Het Oostplein, we merkten het al eerder op, is niet alleen een belangrijk verkeersknooppunt, waar talrijke wegen en straten op uitkomen, maar vormt ook de overgang van het deftige, oude Kralingen naar het drukke, moderne stadscentrum van Rotterdam.

Goed beschouwd is de situatie dus precies omgekeerd aan die in vele andere oude Hollandse steden, zoals Gouda, Dordrecht of Delft. Naarmate de oplettende wandelaar het centrum van deze fraaie steden nadert, reist hij als het ware terug in de tijd, om niet zelden ergens in de late Middeleeuwen te eindigen.

In Rotterdam was zo’n reis door de tijd niet meer mogelijk, peinsde Bruins. Hij tuurde naar de imposante hoogbouw die zich voor hem uitstreckte. Vele gebouwen waren verlicht. Dit bood een fraai panorama, dat op een of andere wijze de sfeer van deze Kerstavond verhoogde.

Tussen de kantoorkolossen en de torenhoge wooncomplexen zag Bruins tot zijn genoegen de torenspits van de eeuwenoude St. Laurenskerk, door schijnwerpers fraai verlicht.

De inspecteur troostte zich met de gedachte dat, met de nodige fantasie en met het wegdenken van al die andere torens, een reis door het verleden in Rotterdam wellicht tòch gemaakt zou kunnen worden. Want ook in de vijftiende en de zestiende eeuw stond de Laurenskerk er al. “Als ik als schout in 1572 de wacht aan de Oostpoort zou hebben gehouden, zou ik destijds hetzelfde uitzicht op de toren van de Laurenskerk hebben gehad als nu,” mijmerde hij in een sentimentele bui. Hoorde hij daar niet een vroom gebeier klinken? Natuurlijk, het was immers Kerstavond! Een oproep voor de nachtmis? Of voor een nachtdienst; noemden protestanten dat zo? Bruins moest tot zijn schande bekennen het niet te weten.

Hij staarde naar de verlichte toren en luisterde naar het sonore klokgebeier.

De combinatie van kerstsfeer en geluid en de nawerking van het overvloedig genoten Belgische abdijbier had een licht extatische stemming bij hem teweeggebracht. Hij voelde zich, ondanks de vertrouwde omgeving, in een ‘andere wereld’, zoals hij het later omschreef. Zonder enige moeite kon hij zich een voorstelling maken van Rotterdam in vroeger eeuwen: een wirwar van huizen, gegroepeerd rond de donkere kolos van de Laurenskerk, en het moest zonder twijfel in nachten als deze zijn dat het verleden weer tot een kortstondig leven terugkeerde, en de aanwezigheid der schimmen van talloze reeds lang dode stadsgenoten voelbaar werd.

En zo was Bruins nauwelijks verrast toen hij in de duisternis voetstappen hoorde, achter zich. Ze kwamen hem bekend voor, en hij wist al met zekerheid, nog vóór zich te hebben omgedraaid, welk fantoom zich achter hem had gerealiseerd. Tegelijk voelde hij dat er geen reden tot angst was. Kalm bleef hij staan en wendde zich om. De zwartgebaarde man die hij in de duisternis waarnam, en die onmiskenbaar de bekende Oostplein-verschijning was, stond zwijgend voor hem.

Een spookverschijning? Maar spook of niet, het zwaard dat hij in zijn rechterhand hield, was reëel genoeg. En het was zonder enige twijfel het zwaard van Cortigel.

Bruins haalde diep adem. “Goedenavond. Meneer Zwart Jan, veronderstel ik?”

De verschijning maakte een lichte buiging. “Gegroet, edele heer. Ik ben teruggekomen zoals ge ziet. Ik moet u dank zeggen... dank voor het gedenkteken voor de rampzalige burgers die

hier ooit zo gruwelijk het leven lieten. Zij kunnen nu verder in vrede rusten. En ook voor mij zal de rust nu komen, die ik zoveel eeuwen heb moeten ontberen.”

“Die is u gegund,” sprak Bruins. “Maar mag ik u vragen: waarom moest meneer Cortigel om het leven worden gebracht? Die heeft u toch niets misdaan?”

De ander hief het zwaard op. “Hadden wij de Spanjaarden iets misdaan? Hij had het bloed van de bloedgierige graaf van Bossu in zijn aderen, en het noodlot heeft dit gewild. Het moest zo zijn. Gelijke munt, heer schout! *Gelijke munt!* Het kon geen uitstel lijden, want na dit jaar zou dat niet meer mogelijk zijn. En toen... en toen kwam ook nog dit vervloekte zwaard terug naar de stad Rotterdam... en de drager ervan... maar genoeg, mijn taak is volbracht!”

Hij keek Bruins vanonder zijn borstelige, woeste wenkbrauwen doorborend aan. “Aan u de taak nu de laatste daad te stellen, heer schout. Ziehier het zwaard, dat zoveel kwaad over onze stad heeft gebracht. Laat het verdwijnen. Werp het in de rivier, en laat de Geschiedenis zich verder over u en mij en ons allen ontfermen.”

De klok van de Laurenskerk sloeg het middernachtelijke uur toen de schim van de historische Rotterdamse smid zijn stadgenoot het Spaanse zwaard overhandigde.

“Vaarwel Sinjeur. Het ga u goed. En waak over onze goede stad.”

En tegelijk met de laatste klokslag was de verschijning verdwenen.

“Weg...” mompelde Bruins. “Terug in de Geschiedenis.” Hij tuurde in de duisternis, maar van Zwart Jan, de tragische smid uit de tijd van de Tachtigjarige Oorlog, was geen spoor meer te bekennen, en Bruins wist dat hij hem nooit meer zou zien.

“Neem daarom,” gelastte koning Arthur aan Heer Bedevere, “mijn goede zwaard Excalibur, en ga daarmee naar gindse waterkant [...] en werp dan mijn zwaard in dat water, en kom terug en zeg mij wat u daar ziet.”

[...]

Toen ging Heer Bedevere heen en begaf zich [...] naar de waterkant; en daar [...] wierp hij het zwaard zo ver in het water als hij kon; en er verscheen een arm met een hand boven het water en die kwam het tegemoet en ving het op, schudde en zwaaide er driemaal mee en vervolgens verdween de hand met het zwaard in het water.

Sir Thomas Malory, *De Morte d’Arthur. Boek XXI; V (1485).*

Hoofdstuk 8. Erasmusbrug

Het eerste jaar van het derde millennium, 2001, liep ten einde, en weinigen betreurden dat het om was. Begonnen met een vreselijke brand in een café in Volendam, kende het jaar voornamelijk ramspoed, met als sinister dieptepunt de aanslag op het WTC in New York.

“Nou ja, een half begin is het goeie werk,” prevelde inspecteur D.J. Bruins met een variatie op een afgesleten zegswijze. Hij stond voor het raam van zijn bureau aan de Hoflaan te Kralingen. In zijn rechterhand had hij het zwaard van Cortigel.

Besluiteloos zwaaide de inspecteur er grote cirkels mee in de lucht. Hij dacht aan zijn belofte het prachtige wapen in het water van de Nieuwe Maas te werpen, maar was dat niet zonde? Had hij dat inderdaad wel zo duidelijk beloofd? Of was alles verbeelding geweest? Tenslotte, zo piekerde hij, was ik tamelijk kachel op dat moment. Heb ik nou werkelijk oog in oog gestaan met iemand uit de zestiende eeuw? Waarschijnlijk toch wel... hoe kom ik anders aan dat zwaard? Wat zou Bulgersteyn er van vinden?

Hij nam plaats achter zijn enorme eikenhouten cilinderbureau, ooit op kosten van de Gemeente aangekocht,¹⁰ en haalde het telefoontoestel naar zich toe.

Bulgersteyn bleek op zijn kantoor aanwezig te zijn. Het feit dat op deze Oudejaarsdag de meeste ambtenaren vrij hadden genomen was voor hem juist aanleiding om wel te komen. “Krijg de Zevenkampse zweetvoeten,” sprak de bejaarde stadshistoricus, nadat Bruins hem zijn dilemma had uitgelegd. “Heb JIJ die achterlijke briefopener? Volgens mij zoeken al je collega’s zich in de hele stad het schompus naar dat apparaat! Tja, ik denk dat je er nu niet meer mee voor de dag kunt komen, met goed fatsoen. Misschien eh...”

Hij zweeg even, en vervolgde toen: “In de rivier hè? Misschien nog niet eens zo’n gek idee. Weet je wat? Ik ga met je mee. Dan maar meteen, zou ik zeggen. Het kan nog nèt, voor dit vervloekte jaar om is. Hoe laat is het? Laten we afspreken over ’n uurtje... klokslag acht uur op het metrostation Leuvehaven!”

* * *

Het was onmiskenbaar een stemmige Oudejaarsavond: donker en mistig. Twee dik geklede heren staken, komend van het metrostation Leuvehaven, de Westzeedijk bij het Vasteland over, en vervolgden hun weg richting Erasmusbrug, in de winterse duisternis schitterend verlicht, een sieraad voor de stad.

¹⁰ Zie: *De Ruïne van de Abdijkerk. Spookverhaal* (1996).

Over de balustrade wierp Bruins, die een langwerpige pak onder zijn arm droeg, een nostalgische blik naar rechts, waar vroeger het befaamde RVS-kantoor had gestaan. Het roemrijke verzekeringsbolwerk was, evenals het West-Romeinse Rijk in 476 na Chr., ten val gekomen, en slechts mooie herinneringen¹¹ resteerden. Bruins' keel werd dichtgesnoerd toen hij teruggacht aan het tragische moment, enkele maanden geleden, dat hij van het plotselinge overlijden vernam van François d'Aspremont, een der meest edele personen die hij gedurende zijn vele wedervaardigheden bij dit beroemde Rotterdamse concern had leren kennen.¹² Zonder een woord te spreken liepen beide mannen door tot ze het midden van de majestueuze brug hadden bereikt.

Bruins was aan tegenstrijdige gevoelens ten prooi. Hij voelde zich als Heer Bedevere, ridder van de Tafelronde, de man die na de laatste veldslag van koning Arthur van de dodelijk gewonde vorst de opdracht krijgt het beroemde zwaard 'Excalibur' in een meer te gooien. Hij ontdeed de historische Spaanse kling van krantenpapier en keek aarzelend naar zijn metgezel, die hem bemoedigend toeknikte.

“Okee, schiet op Bruins. Ik sta hier te sterven van de kou.”

“Ja ja... Daar gaat-ie dan,” mompelde de inspecteur, het fraaie wapen bij het lemmet vattend.

“Een, twee, hupsakee!”

Met een krachtige zwaai gooide hij het zwaard, waarmee ooit, in het jaar 1572, de Spaanse commandant Bossu eigenhandig de Rotterdamse smid Zwart Jan had vermoord, van zich af, de duisternis in.

Het buitelde traag door de lucht, en even flonkerde het nog, in het licht van de feeëriek brugverlichting. De beide mannen keken het wapen na tot het in het zwarte, snelstromende water van de Nieuwe Maas verdween.

“Kijk, het zinkt onmiddellijk,” fluisterde Bruins, gegrepen door het moment.

“Ja, wat dacht je anders?” vroeg Bulgersteyn schamper. “Dat een mysterieuze vrouwenhand, oprijzend uit het water, het zwaard zou opvangen, er driemaal mee zou rondzwaaien om het dan voor eeuwig mee te nemen naar het Walhalla, met een paar sfeerverhogende flarden muziek van Wagner op de achtergrond?”

Bruins, die inderdaad een kort ogenblik had gehoopt zoiets te mogen aanschouwen, schudde het hoofd. Hij knoopte zijn regenjas dicht, drukte zich de hoed wat vaster op de schedel en begon terug te wandelen naar het stadscentrum. Het was koud geworden, en sneeuwvlokken dwarrelden in het licht van de lantaarnpalen langzaam naar beneden.

Op de een of andere manier voelde Bruins zich, ondanks het feit dat alle raadsels nu waren opgelost, teneergeslagen. Het jaar liep ten einde, en nog even en ook de gulden zou definitief verleden tijd zijn...

Bulgersteyn kwam naast hem lopen, zijn pas naar hem regelend. “Weet je, volgens mij heb jij er moeite mee dat de gulden verdwijnt, is het niet?”

Hij snoof opgewekt. “Nou, dan heb ik een vervelende mededeling voor je: die paar guldens die je nu nog op zak hebt, die ben je straks ook kwijt. We lopen namelijk gelijk door naar de Oude Binnenweg, naar Melief Bender, en gaan daar die mooie guldens van jou op stijlvolle wijze verbrassen. We hebben nog drie uur de tijd.” Hij gaf Bruins onder het voortlopen een por tussen de ribben, in een poging zijn sombere metgezel wat op te vrolijken. “Nou, krijg de Crooswijkse kriebels! Wat dacht je daarvan?”

Inspecteur Bruins raadpleegde zijn horloge en zag dat het tegen de klok van negen uur liep. Zijn gezicht klaarde op en hij antwoordde: “Ja, ik denk dat het een voortreffelijk idee is, meneer Bulgersteyn. Laten we maar voortmaken.” Hij rechtte zijn rug en versnelde zijn pas.

* * *

¹¹ Raadpleeg onze RVS-trilogie.

¹² Dit kerstverhaal wordt in goede herinnering aan hem opgedragen.

Een straffe, koude noordoostenwind blies de beide mannen onder het voortgaan in het gelaat, en voerde vanuit het centrum van de goede stad Rotterdam het bronzen, voorname geluid mee van de klok van de St. Laurenskerk, die met negen slagen het hele uur voltooide.

Einde

Van de hand van dezelfde auteurs zijn verschenen:**Moord in de Kluis**

(novelle – 1982)

Het Noodlot van St. Wijnandsklooster

(spookverhaal – 1983)

Drie Dode Directeuren

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 1 – 1984)

Foutloze Methode

(kort verhaal – 1985)

Onrust op St. Gregoria

(toneelstuk in drie bedrijven – 1986)

Het Cassandra Programma

(driedelig horrorfeuilleton – 1987)

Het Geraamte achter het Beeldscherm

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 2 – 1988)

Terugkeer om Middernacht

(Rotterdamse spookverhaal – 1989)

Gasten op Kerstavond

(Rotterdamse kerstnovelle – 1990)

De Vloek van de Kluisenaar

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 3 – 1991)

Het Testament van de Tempelier

(kerstvertelling – 1992)

De Heks van Bleskensgraaf

(spookverhaal – 1993)

De Ondergang van St. Gregoria

(korte eenakter – 1994)

Het Veld van Eer

(spookverhaal – 1994)

De Herfstmoorden

(Rotterdamse thriller – 1995)

De Ruïne van de Abdijkerk

(spookverhaal – 1996)

De Terugkeer van graaf Ewout

(kort historisch blijspel voor de jeugd in drie bedrijven – 1997)

Het Graf van de Gehangene

(fantastische vertelling – 1997)

Het Portret van Sebastiaan Franken

(spookverhaal – 1998)

Het Mamba Project

(Rotterdamse kantoor drama – 1999)

Verraad aan de Vlist

(koningsdrama – 2000)

Het Zwaard van Cortigel

(spookverhaal – 2001)

De ondergang van de RVS

(Rotterdamse Opera van vóór den Spoortunnel – 2001)

Kerstspreekjes voor de jeugd:**De kabouter** (1995)**Juffrouw Gré** (1996)**De nieuwe dwergenkoning** (1997)**De herders** (1998)**Het echte millennium-probleem** (1999)**De wondertuin** (2000)

Alweer een Wim en Leo

KNOOPS

Productie